

TÜRKİYE’NİN EKONOMİK BÜYÜMESİ VE GELECEĞİ

Ahmet YETİM

Bir yıldan fazla bir süredir çarkı dönmeyen büyümenin motoru yeniden çalışmaya başladı.

Ekonomi yılın ilk çeyreğinde yüzde 11,7 büyüme gösterdi. Geçen yılın son çeyreğinde yüzde 6 olan pozitif büyüme bu yılın son çeyreğinde de devam etti.

Türkiye ekonomisi;

- 1924-2008 Cumhuriyetin 85 yılında yüzde 4,9
- 1924-1939 yeniden inşa döneminde yüzde 6,6
- 1940-1948 savaş yıllarında yüzde 0,0
- 1949-1961 DP döneminde yüzde 5,9
- 1962-1979 karma, müdahaleci dönemde yüzde 6,5
- 1980-1989 liberalleşme döneminde yüzde 4,8
- 1990-1997 serbest sermaye hareketleri döneminde yüzde 4,4
- 1998-2008 döneminde ise yüzde 3,8 büyüdü.

2009 yılında ise küresel krizin, dış ticareti daraltmasının da etkisiyle ekonomimiz yüzde 4,7 daraldı.

Bu çerçevede ekonomide krizden sonra bir canlanma olduğu görülüyor.

Ancak bu kez canlanma dış talep yerine ithalat ve iç talep artışından kaynaklanıyor.

Canlanmanın yoğun şekilde görüldüğü kesimi ise ticaret kesimi oluşturuyor.

Toptan ve perakende ticaret kesiminde canlanma daha belirgin.

Üretim kesiminde ise bazı firmalarda üretim artışı yaşanırken, özellikle KOBİ’lerde sorun devam ediyor.

Yılın ilk 3 aylık dönemine ait milli gelir göstergeleri tüketim harcamalarında artışı işaret ediyor.

Bu da ihracat artışından değil ithalat artışından kaynaklanıyor.

Beş ayda ithalat 68.1 milyar dolar, ihracat 45.5 milyar dolar oldu. Dış ticaret açığı 22.5 milyar dolara yükseldi.

İthalat geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 36,6 oranında artarken ihracat 15,6 oranında arttı.

Beş ayda ihracatın yarısı kadar dış ticaret açığına ulaşılması ithalattaki patlamanın boyutunu göstermektedir.

Bu tabloya göre; ithalat ihracattan daha hızlı büyüyor.

Bunun en önemli nedenleri arasında döviz kurunun değerli hale gelmesi ve ihracata uygulanan teşvik sistemindeki yanlışlıklar olduğu görülüyor.

Ucuz döviz ucuz ithalata kapı açarken yerli üretimi artışını caydırıyor.

İçeride talep canlansa bile talep canlanması yerli üreticiye yaramıyor.

Sadece ithal malları ile artan ticari hareketler nedeniyle bu gelişmeler belli kesimlerde toptan ve perakende ticaret işi yapanların iş hacmini artırıyor.

Küresel krizle beraber Türkiye ekonomisinin elde ettiği yabancı kaynaklar azalırken yabancı kaynakların kalitesi de değişti.

Küresel krize kadar cari işlemler açığımızın neredeyse yarısını doğrudan yabancı yatırımlar yoluyla finanse edebiliyorduk. Bu yolla elde edilen kaynaklar “borç yaratmayan” kaynaklardı.

Şimdi, ekonomik büyümeyi sürdürebilmek için elde edilen dış kaynakların önemli bir bölümünü dış borçlanma oluşturuyor ve son dönemde borçlanarak büyütüyoruz.

Bu yılın ilk beş ayında 17.4 milyar dolar cari işlem açığı oluştu.

Buna karşılık, ekonomiye enjekte edilen yabancı kaynak tutarı 24 milyar dolara yaklaştı.

Ancak toplam net dış kaynağın yalnızca 1.7 milyar doları doğrudan yabancı yatırımlardan geldi.

Krizin görece olarak derin olduğu geçen yılın ilk beş ayında dahi bu kalemden gelen dış kaynak 3.4 milyar dolar olmuştu.

Küresel krizin cari işlemler açığı finansmanındaki asıl etkisi bu kalemden görülüyor.

Bu dönemde portföy yatırımlarından gelen net dış kaynak 7.5 milyar dolar oldu. Bu da ekonominin cazibesinin devam ettiğini gösteriyor.

Portföy yatırımları yurtdışındaki yatırımcıların çok oynak olan risk iştahı ile yakından ilgili.

Doğrudan dış borçlanma da Türkiye ekonomisinin dış kaynak bulmada önemli kanallarından biri.

Bu kalemden yılın ilk beş ayında 14.7 milyar dolar dış kaynak elde edildi.

Bu miktarın çok büyük bir bölümü Türkiye'deki bankaların dış borçlanmalarıydı.

Ancak cari işlem açığından daha fazla yabancı kaynak girişi, dış finansmanın görece olarak kolaylaştığının da bir göstergesi.

Dolayısıyla, büyümenin motorunda bugün için bir sorun görünmüyor.

Bu açıdan bakıldığında, yurtdışı finans piyasaları yeniden alt-üst olmazsa, önümüzdeki dönemde ekonomik büyüme yavaşlarsa dahi, yabancı yetersizliğinden kaynaklanan bir sorun yaşanma olasılığı düşük görünüyor.

Yurt içi talep ise canlılığını koruyor.

Hanehalkının tüketim harcamalarının yüzde 9 oranında artması, büyümede tüketimin önemini, bugünkü tüketimin ithalattan beslendiğini ortaya koyuyor.

Demek ki bundan sonraki ekonomi politikalarında ihracata güvenmemek ve iç talebi canlandırıcı politikalara yönelmek gerekebilir.

İç talep ithalat yerine içerideki üretimle karşılanırsa bu da ekonomik büyümeyi hızlandıracaktır.

İthalatın frenlenmesi ve içeride üretimin desteklenmesi konusunda bir uyarı da yatırım rakamlarından gelmiştir.

2009 yılının ilk 3 aylık döneminde yüzde 27,8 oranında gerileyen yatırımlarda, 2010 yılının ilk 3 ayında büyüme yüzde 14,4 oranında oldu.

Yatırımlardaki büyüme ise bir önceki dönemdeki azalışı telafi edemiyor.

Bu göstergeler de içeride talepteki artışın üretim artışına yansıyamadığının, talep artışının ithalatla beslenmeye devam ettiğinin göstergeleridir.

Türkiye ekonomisi büyüdükçe dış açıklarımız artıyor.

Dış açıkların artması ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği açısından önemli bir risk oluşturuyor.

Ancak kısa dönemde bu sarmaldan çıkabilmemiz mümkün değil.

O halde, kısa dönemde cari işlemler açığından şikayet yerine, açığın finansmanının kalitesi üzerinde odaklanmak gerekiyor.

AR&GE BÜLTEN 2010 HAZİRAN – EKONOMİ

Diğer taraftan ihracat artışının önündeki sorunların da ivedilikle masaya yatırılması gerekiyor.

Çünkü en büyük ihracat pazarlarımız olan ABD ve Avrupa ekonomilerindeki büyümede bu yıl beklentilerin düşmesi, bu ülkelere ihracat artışının olanaksız olduğunu gösteriyor.

Pazar çeşitlendirmesi yeterli olmayıp, rekabet avantajı sağlayabilecek girdi maliyetlerini ucuzlatma çalışmalarının yapılması gerekiyor.